

Budai FehérFekete

A MAGYAR ÖRÖKSÉGDÍJVAL KITÜNTETETT

A CISZTERCI DIÁKSZÖVETSÉG BUDAI OSZTÁLYÁNAK TÁJÉKOZTATÓJA
2013. DECEMBER KARÁCSONY XX. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

Tartalomjegyzék

Aktualitások

Szkaliczki Csaba Örs O.Cist.: Isten látogatása	3. old
Legemlékezetesebb karácsonyom (Ágostházi László DLA)	4. old

Öregdiákjaink írásaiból

Néhány gyakorlati kérdés az orvostikáról (Dr. Kerényi Károly)	6. old
A fejlődő teremtés 1. rész: A darwinizmus keresztény szemmel (Dr. Dudich Endre)	11. old
1942-ben kitüntetést kapott Endrédy Vendel zirci apát	17. old
A gyermekgyógyászat változásai az elmúlt 50 évben (Dr. Rajk András)	18. old

Ciszterciek és budai polgári családok. II .rész (Geszlér Ödön)	24. old
--	---------

Megemlékezések

Második alapítójára emlékezett a 25. Szt. Imre Cserkészcsapat	31 .old
Placid atya 97 éves	32. old

Hírek, tudósítások	33. old
--------------------	---------

Könyvajánló	36. old
-------------	---------

70 éves érettségi találkozó (Zsámár József emlékezése)	37. old
--	---------

In memoriam Dr. Nádai Béla	38. old
----------------------------	---------

Halálhírek	39. old
------------	---------

Budai Osztályunk programja 2014 I. félévében	40. old
--	---------

Szkaliczki Csaba Örs O.Cist.

Isten látogatása

Ismerjük a Szentírásból Mária és Márta történetét. Egy napon meglátogatja őket Jézus, akinek személyében maga az Isten tér be a testvérpárhoz. Márta sűrög-forog a sok házi teendőben, takarít, süt-főz. Mária pedig lekuporodik Jézus lábaihoz, s elcsendesedve hallgatja őt. A Mester megdicséri Mária viselkedését a nővéréjével szemben, mert amikor az Isten meglátogatja az embert, akkor nem mással kell foglalkozni, hanem felismerve a látogatást, megnyílván előtte, be kell fogadni.

Az előbbi történettel hasonló a mondanivalóját tekintve a betlehemiek esete, akik hívő zsidóként várták a Messiás eljövételét. A népszámlálás azonban óriási terhet rakott rájuk, hiszen mindenkinek vissza kellett mennie származási helyére. A kis település tehát tele volt vendégekkel, mindenki a vendéglátás teendőivel volt elfoglalva: takarított, süttött-főzött. És az Isten ebben a nagy forgatagban elérkezett hozzájuk, szállást keresett. A betlehemiek azonban a sok dolog miatt nem fogadták be, ezért a falu szélén, egy istállóban kellett megszületnie az Istennek.

Talán már ez a két példa is elég volt ahhoz, hogy magunkra ismerjünk. Előttünk a karácsony, az utcák, az üzletek, a reklámok már figyelmeztetnek bennünket, hogy gondoljunk szeretteinkre, kezdjük el vásárolni az ajándékokat; készüljünk a vendégfogadásra: takarítsunk, süssünk-főzzünk. Csak nehogy úgy járjunk, mint Márta vagy a betlehemiek. Miközben várjuk a Megváltó születését, egyszer csak eljön ebben a nagy forgatagban, és mi becsapjuk előtte az ajtót mondván: most ne zavarjon senki bennünket, van elég dolgunk az ünnep kapcsán. Az Isten nem látványos módon lép be az ember életébe, nem töri be az ajtót, hanem csendesen kopogtat. Az Ószövetségből ismerjük azt a jelenetet, mikor Illés próféta előtt elvonult az Isten. Nagy földrengés támadt, de „nem volt benne az Isten”, óriási szélvihar kerekedett, de „nem volt benne az Isten”, végül lágy szellő érintette meg a prófétát, „abban volt az Isten”.

Az advent éppen arra való, hogy lecsendesítsük magunkat kívül-belül, és ebben a csendben meghalljuk az Isten kopogtatását, amikor szeretne hozzánk betérni. Adjon az Úr mindannyiunknak olyan ünnepet, amikor felismerjük az Isten látogatását, és megvalósul a találkozás!

Ágostházi László DLA

LEGEMLÉKEZETESEBB KARÁCSONYOM

Fontos időnként elgondolkodni az emberi sorsok sokszínű gazdagságán. Hajlamosak vagyunk arra, hogy szinte észre se vegyünk vissza-visszatérő eseményeket, legyenek azok akár nagy jelentőségű, egyedi gazdagságú élmények is. Nem egyszer így vagyunk akár a karácsonyokkal is, pedig azok mindig élményt jelentenek életünk hétköznapijainak között. Hiába akarjuk szeretettel, leleményességgel, új meg új ötletekkel gazdagabbá tenni ezeket a nagyra becsült napokat, az évek sorozatában ezek is sokszor megfakulnak, élményüket veszítik. Én sem vagyok különül ezekkel. Egyetlen Karácsony világít ki ebből az eddig átélt hosszú sorozatból: 1951 Karácsonya, amely rendkívüli egyediségével elfelejthetetlen s még az 1944-es év rettenetesen telis teljében is elhomályosítja. Akkor a háború, a bombázások miatt „csak” félelem, nyüzgés volt a lelkünkben, a születendő Kisded is csak nagyon távoli, halvány fényecske volt a borzalmak sűrűjében. 1951-ben a családunkat körülvevő helyzet döbbenetesen más volt, minden korábbitól eltérő, kilátástalan – ám ott volt benne a szeretetnek, a Gondviselésnek máskor nem tapasztalt fénye.

Az 1951-es év eseményei soha korábban nem sejtett, nem tapasztalt folyamatokba sodorták az ország sok-sok ezer családját. Az internálások, bebörtönzések után a hatalmi önkény új „találmánya” a nagyvárosokból való kitelepítés volt. A csodálatosan szép nyári hónapokat új rettenetes tette nyomasztóvá. Akkoriban a „három frász-nap után a három gyász-nap következett, majd a szomorú vasárnap” alkották június-július heteit. Hétfőn-szerdán-pénteken szólt sokaknál hajnalban a csengő: kézbesítették a kitelepítési végzést, keddsütörtök-szombat hajnalban fegyveres rendőr és teherautó jelent meg, felrakták a munkások azt, amit egy konszolidált életből az ismeretlen, kilátástalan, bizonytalan jövőben nélkülözhetetlen lehetett - személyenként 50 kiló! - majd kívülről bemeszelt ablakú személyvagonokban elkezdődött a döcögés valahova... Ez a mi családunk számára Békés megye egy addig soha nem hallott települése volt. Ott kellett a létezés feltételeit megteremteni, életben maradni, még ha a hivatalosságok részéről

naponkéntiek voltak is a szándékos megalázás gesztusai. Az életben maradáshoz mindenféle, addig soha nem végzett munkát el kellett vállalni: aratást rakodómunkát, kaszálást, útkaparást vagy adott esetben az elhunyt társunk sírjának megásását.

Ám a kilátástalanság, a perspektívátalanság körülményei között ott volt mindig a reménység, a biztatás kicsi fénye is: egy-egy barátian gondolkodó helybéli család együttérző, segítő szeretete, egy-egy öl szalma télen a búboskemencébe, a vasárnapi szentmisék, rejtett és biztató gondolatok, az otthon maradtak a barátok apró küldeményei, levelei. És a legnagyobb lelki segítség: G.B. barátom (nyugodjék békében!) látogatása, teli hátizsákja 1951 karácsonyán! Ez ma már szinte elképzelhetetlen, hogy a k k o r nem volt kockázat nélküli a levelezés, a csomagok küldése a kitelepítetteknek, de még inkább az volt az ismerősök között az adományok összegyűjtése, majd mindennek személyes „kézbesítése”! Az, hogy G.B. velünk is töltötte – családjától távol – a karácsony estét, külön személyes többlet-adománya volt. Így válhatott az 1951-es Karácsony soha nem ismételterően gazdag élménnyé, az igazi szeretet könnyeket indító, el nem felejthető élménnyé. Csodálatos volt a csendes, hóborította falun keresztül az éjféλι harangszó hívására a templomba vonulni s az ott kapott újabb szerető vigasztalás szavait hallgatni. – Nagyon sok szép, kedves karácsonyt éltem meg azóta feleségemmel kettesben, majd gyerekeinkkel, unokáinkkal, de máig vallom, hogy a legemlékezetesebb az 1951-es Karácsonyom volt. Olyan, aminek az emléke segít feledni a rettegek, küszködéseket, nyomorúságokat!

Minden kedves olvasónknak

kegyelmekben gazdag, boldog, békés

karácsonyi ünnepeket kívánunk

Dr. Kerényi Károly

NÉHÁNY GYAKORLATI KÉRDÉS AZ ORVOSETIKÁRÓL

Egészség, élet, orvoslás-„meddig?”

EGÉSZSÉG

Görög idézet: A gömb – archetipikus forma.

A tökéletes, önmagába zárt, önmagában elegendő minőség formája. A gömb az a térbeli alakzat, amelynek minden felszíni pontja egyenlő távolságra van a középponttól. A gömb külső hatásokra úgy gurul odébb, hogy közben belső harmóniája bontatlan marad. Ezért van az, hogy a tökéletes, hiteles emberi élet képe a gömb. Cselekedj úgy, hogy tetteid rendje - azaz lelked a külsővel, a világgal érintkező felülete - mindig azonos távolságban maradjon a középponttól. Ne túl közel, ne túl messze. Aki így él, az elmondhatja magáról, hogy megvalósította a harmóniát, mert lelke, miközben külvilági hatásoknak van kitéve, nyugalomban marad. Arisztotelész azt írja, hogy a lélek helyes állapota nem az apatheia, az érzelemmentesség, hanem a metriopatheia, az érzelmi egyensúly.

A tökéletes „gömb” az **EGÉSZ-ség**, mely a külső-belső változások és állandó mozgások nagyszerű egyensúlya, azaz **dinamikus harmónia**.

Az etikus orvosi magatartásnak e harmónia biztosítására kell irányulnia. Ez egyrészt az emberi egyensúlyt veszélyeztető külső körülmények kiiktatását (a *megelőzést*), másrészt pedig a szervezet spontán egyensúly-teremtő törekvéseinek a segítségét (a *gyógyítást*) jelenti. Igaz az a sokat emlegetett mondat: **nem betegséget, hanem beteget kell gyógyítani!**

ÉLET

Idézet az orvosi esküből: „**Az emberi életet minden megkülönböztetés nélkül tisztetem**”.

Magzatpusztítás

Mint hogy minden megfogant magzatban potenciálisan a teljes ember jelen van, az abortusz közönséges emberölés. Ez az orvostikával az orvosi eszküvel nem egyeztethető össze. Ritka kivételt jelenthet az önvédelem joga, amikor az anya közvetlen halálos veszélynek van kitéve.

Euthanasia

Régebbi értelmezése a következő: a halálkínok enyhítése, az elkerülhetetlen halál gyötrelmeitől való megkímélés. Korszerűbb megfogalmazás: kegyes halál, vagy jó halál, az emberi méltóságnak megfelelő halál biztosítása a testi és lelki szenvedések enyhítése mellett. Az eredeti fogalom nem jelentett egyértelmű emberölést. Sajnos a mai értelmezés szerint az euthanasia a szenvedő beteg megölését jelenti. Szétválasztják a módját aktív és passzív euthanasiára. Messze nem tekinthető emberölésnek ha a gyógyíthatatlan, halálközelségben levő betegeket nem tesszük ki az orvostechnikai bravúrok kísérleteinek, vagy teljesen hatástalan gyógyszerek infundálásának. Helyette testi és lelki segítséget nyújtunk az élet utolsó óráiban. Az euthanasia alkalmazását ma már nemzetközileg is több helyen fölöslegesnek ítélik, mióta megfelelő szenvedést, fájdalmat csillapító gyógyszerek és az ún. „hospice” mozgalom létezik.

Orvoslásnál felmerülő etikai problémák

Kockázat

Ismert az a klasszikus mondás: *„az orvosi beavatkozás nem árthat többet, mint amennyit használ.”* Ez a kockázat kérdése. A gyógyítás eljárásainál általában ismertek az ún. rizikófaktorok. Ha a szervezet tűrőképessége eleve rossz (pl. súlyos szív, tüdő agyi betegség), és a kockázat meghaladja az 50%-ot, (pl: vérzés, fulladás, szerv-perforáció stb.) akkor csak közvetlen életveszélyt jelentő betegségben végezhető beavatkozás. Ezekben az esetekben természetesen nincs mód a rizikófaktorok megismerésére és a mérlegelésre.

Ún. „nem gyógyító beavatkozások”

Etikai kérdés az ún. nem gyógyító beavatkozások indikációja. Ilyenek a plasztikai műtétek, a fogyasztó eljárások stb. Tudomásul kell venni, hogy egyesek számára igen komoly testi-lelki egyensúly-zavart okoz sok kisebb fogyatékoság, mint pl. bőrelváltozások, lógó mellek, fogyókúrákkal nem befolyásolható kövérség stb. A harmónia érdekében ezeken az embereken segíteni kell, minimális kockázatú beavatkozásokkal.

Egészségügyi törvények és erkölcs

Nem kétséges, hogy törvényekre és rendeletekre a megelőzés és gyógyítás érdekében szükség van. Időnként azonban az etika összeütközésbe kerül a hivatalos szabályozással. Ez nem is csoda, hiszen az állam nem az erkölcsi magatartást írja elő.

Az összeütközéseknek kettős oka van.

1. Az orvos erkölcsi magatartása eleve szemben áll a törvénnyel.

(lásd abortusz törvény.)

2. A törvény képtelen minden apró részletre előírást adni. Az orvos bizony nem egyszer kénytelen az ilyen helyzeteket elkerülni, vagy a törvényt hallgatólagosan áthágni. (lásd a resuscitatio, euthanasia, betegség közlése stb.)

A közlés kötelezettsége

Az egészségügyi törvény előírja, hogy az orvos köteles a beteggel mindent közölni a betegségével kapcsolatban, a dokumentumokat megmutatni stb. A bevezetésben említett harmónia érdekében az az etikus eljárás, hogy annyit közölhetek a beteggel, amennyit a lelki egyensúlya elvisel.

Orvos-beteg viszony

Minden esetben felmerülő kérdés, hogy a gyógyítást kik, mikor és kin végzik. Minthogy számtalan lehetőség és helyzet állhat fenn, ezért nagyon sok etikai probléma alakulhat ki. Természetesen mindenre kiterjedően szabályokat

elemeztetni nem lehet, de mód van arra, hogy 3 etikai követelményt leszögezzünk.

1. Eltérő súlyosságú betegségek esetén a rosszabb állapotban levő beteget veszem elsőnek kezelésbe, függetlenül attól, hogy a beteg „kicsoda”. Viszont tömeges halálos sérülések esetén (pl. háború, katasztrófa stb.) az orvosi beavatkozások sorrendjét az „életkilátás” határozza meg.
2. Törekedni kell arra, hogy a vizsgálatok és beavatkozások a szakma lehetőségeinek maximális kihasználásával történjenek. Ez szabja meg, hogy mindenkire egyformán vonatkozzék a „ki és hol” végeztessék a gyógyítás.
3. Minden orvos-beteg viszonyban fontos szempont legyen a bizalom. (Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a beteg választhasson orvost.)

Meddig?

Ez a kérdés arra irányul, hogy általánosságban és egy-egy ember vonatkozásában meddig avatkozhat bele az emberi életbe az orvostudomány. Kénytelen vagyok bizonytalanságomnak hangot adni, mert erre pontos választ nem tudok.

Resuscitatio (újraélesztés)

Közismert, hogy ha a szív megáll, 5-10 perc múlva súlyos agykárosodás, illetve agyhalál áll be. Ezért hosszabb idő eltelte után nem resuscitálunk. Megtörténhetne ugyanis, hogy a megindult, pacemakerrel fenntartott szív működés és mesterséges lélegeztetés mellett egy darabig vegetáló szervezet hoznánk létre, agyműködés nélkül. Ilyenkor már életkilátás nincsen.

Viszont minden olyan esetben, amikor az életkilátás jó és az életminőség súlyos romlása elkerülhető, meg kell kísérelni a resuscitációt. Ezt a döntést megnehezíti a visszautasítás lehetősége. A beteg ugyanis előzetesen, fontos feltételek mellett, az egészségügyi törvényeknek megfelelően megtagadhatja az újraélesztéshez való hozzájárulást. Ez bizonyos mértékben egyes esetekben öngyilkosságot is jelenthet, amivel az orvos nem érthet egyet.

Legnehezebb döntenie az öreg, gyógyíthatatlan, haldokló betegeknél, akik közvetlen közelünkben élnek meg utolsó óráikat. Vajon „passzív gyilkosság”, vagy valóban, igazi értelemben vett euthanasia az, ha ilyenkor nem kísé-

reljük meg az újraélesztést? Igazából az újraélesztés ilyenkor nem volna életfentartó, vagy életmentő.

Itt jutunk az etikának arra a területére, amikor a kezelőorvos lelkiismerete határozza meg a helyes elveket és a megoldást, legtöbb esetben a döntéshez még segítséget sem kap.

ZÁRÓGONDOLAT

Az orvosetika szabályai bizonyos területeken egyértelműnek tűnnek, de mint azt az előzőekben láthattuk, nem mindig tudunk választ adni arra a kérdésre, hogy milyen módon befolyásolhatjuk az ember természetes életét és emberi méltóságának megfelelő halálát. Beavatkozni - hivatásunk esküje miatt - jogunk és kötelességünk, de

meddig?

Az egyik orvosegyetemünkön a végzős orvosok esküje
(Orvosi Kamara által javasolt szöveg)

Esküszöm, hogy orvosi hivatásomhoz mindenkor méltó magatartást tanúsítok. Legfőbb törvénynek tekintem a beteg testi-lelki gyógyítását, a betegségek megelőzését. Az emberi életet minden megkülönböztetés nélkül tiszteltem. Orvosi tevékenységem soha nem irányul az emberi élet kioltására. A betegek emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartom, bizalmukkal nem élek vissza és titkaikat haláluk után is megőrzöm. Tanítóimnak megadom a kellő tiszteletet, orvostársaimat megbecsülöm. A betegek érdekében ismereteimet, tudásomat folyton gyarapítom. Minden erőmmel arra törekszem, hogy megőrizzem az orvosi hivatás tisztaságát, tekintélyét.

Megjegyzés!

Aki részletesebb keresztény orvosi etikával akar megismerkedni, annak a következő 2 kis könyvecskét ajánlom:

Dr. Gaizler Gyula: Felelős döntés vagy ítélet végrehajtás.

Orvosetika változó világunkban. (Szent István Társulat)

Ramon Lucas Lucas: A bioetikáról mindenkinek

(Új ember Kiadó, 2007). Eredeti kiadás: Edizioni San Paolo Milánó 2002.

Dr. Dudich Endre

A FEJLŐDŐ TEREMTÉS 1.rész

A darwinizmus keresztény szemmel

„A hit nyitottsága összhangban legyen az ész merészségével (II.János Pál pápa „Fides et ratio” .c enciklikája, 60.old.)

1. Charles Robert Darwin

1809-ben született az angliai Shrewsbury-ben, orvos családban. Ő maga természettudományi diplomát szerzett Cambridge-ben. (Egy darabig teológiát is tanult.) Ezután alkalma nyílt arra, hogy négyéves világszerte utazást tegyen, természetbúvárként, a *Beagle* (Vizsla) nevű kétárbocos vitorlásán. Részletes útinaplója éles megfigyelőképességről, lankadatlan szorgalomról és logikus gondolkodásról tanúskodik. 1839-ben jelent meg nyomtatásban. Nagy siker lett, és a *Royal Society*, amely voltaképpen a brit Tudományos Akadémia, tagjává választotta a fiatal szerzőt.

Széleskörű tapasztalatai alapján végül 1859-ben jelent meg Londonban nagy – 450 oldalas – műve „**A fajok eredetéről, természetes kiválasztódás révén, avagy a kedvezményezett fajták (rasszok) megőrződése a létért való küzdelemben**”. Zárómondata: „Nagyszerűség van abban a felfogásban, mely szerint az élet a maga különböző erőivel eredetileg csak néhány, vagy csak egyetlen formába leheltetett bele, és...ebből az egyszerű kezdetből végtelen sok szépséges és csodálatos forma bontakozott ki („evolved”), és bontakozik ki ma is.”

Ezt 1872-ben követte a másik, nem kevésbé jelentős műve, „**Az Ember származása és az ivari kiválasztódás**”.

Élete további részében Darwin visszavonultan élt Downe-ban (London külvárosa). Főként növénytanal foglalkozott. Botanikai munkássága elismeréseképpen választotta tagjai közé a Francia (!) Tudományos Akadémia.

1882-ben hunyt el. Sírja a londoni Westminster Abbey-ben van, a nagy fizikus, *Sir Isaac Newton* sírja mellett. Két fia is jeles tudós lett: *Sir George Darwin* a csillagászat és fizika, *Sir Francis Darwin* pedig a növénytan professzora.

2. Ki volt nagyobb felforgató: Galilei vagy Darwin?

A *Science* tudományos folyóirat 2008-ban közvélemény-kutatást végzett természettudósok és filozófusok körében. Eredmény: *Darwin evolúció-elmélete*, és különösen az Embernek az állat-világból való származtatása, nagyobb szellemi meghasonlást eredményezett, mint a nem igazán új napközpontú világrendszerről szóló tan (a *Kopernikusz* féle *helio-centrizmus*) a XVI-XVII. században.

3. Előzmények – a régi görögöktől a nagyapáig

Ezek még szakemberek körében is sajnálatosan kevésbé ismertek. Ilyenek:

- az ókori szicíliai görög filozófus *Empedoklész* véletlen kombinációi,
- a görög egyházatyák közé tartozó *Nazianzi Szent Gergely*: „...a természet az élet sajátos formáin, mint lépcsőkön felfelé haladva megy az alacsonyabb rendűektől a tökéletes felé.”
- a legnagyobb hatású latin egyházatyá, *Szent Ágoston*: „Némely lényeket Isten a teljes valóságukban alkotott meg, némelyeket pedig okaikban előre alkotva...A tojások nedvében már megvolt minden, ami bizonyos idő múlva egyesül és valamiképpen kifejlődik. Ugyanis a testi dolgokba bele voltak szöve testetlenül a számok szerinti rendező elvek.”
- a „biológia” tudomány névadója a francia *Jean-Baptiste Lamarck*, a környezet közvetlen hatásának, a szerzett tulajdonságok átöröklődésének hirdetője, és
- a brit orvos és költő *Erasmus Darwin*, Charles Darwin nagyapja, tankölteményben.: „Előbb apró formák, nagyítóval sem láthatók, mozognak az iszapon...Ezek, egymást követő nemzedékek virágzása során, új képességekre tesznek szert, nagyobb tagokhoz jutnak, amiből a növényzet számtalan csoportja ered, meg az uszonyok, lábak és szárnyak lélegző világa”.

4. Kultúrharca a XIX. században a „majomelmélet” körül

Charles Darwin gondos megfigyeléseken és korrekt következtetéseken alapuló elméletéből igen rövid alatt valóságos új „vallás” lett: „*Darwin a Mester, és Haeckel az ő prófétája*” az európai kontinensen, elsősorban a német nyelvterületen, az Osztrák-Magyar Monarchiát is beleértve.

Ernst Haeckel a jenai egyetem biológia-professzora volt. Az ő nevéhez fűződik az ún. *biogenetikai „alaptörvény”*. Eszerint az emberi *ontogenezis* (egyedfejlődés) mintegy megismétli a *filogenezist* (a törzsfjlődést), az egysejtűtől (a megtermékenyített petesejtűtől) a megszülető gyermekig. (Hogy ez mennyire helytálló, az mindmáig parázs vita tárgya.)

A nagy csel, a kétségkívül zseniális lépés: a *materialista monizmus* – az anyagelvűség – kisajátítja a darwinizmust. Önkenyiesen azonosítja azt az evolúcionizmussal (fejlődéstanal), amelynek pedig valójában csak egyik irányzata (a másik a lamarckizmus), és kijátssza a vallás, de főként az Egyház ellen. Eszerint a fejlődéselmélet kibékíthetetlen ellentétben áll a teremtés tanával.

Ezt a kérlelhetetlen álláspontot „örökölte”, *K. Marx* barátja, fegyvertársa és szponzora, *F. Engels* közvetítésével, a lenini-sztálini dialektikus materializmus is. („*A Természet dialektikája*”, „*A munka szerepe a majom emberé válásában*”).

A buzgó apologeták, hitvédők jórésze beleesett a csapdába. Harcba szálltak a Biblia első könyvében, a *Genesis* (Teremtés) könyvének első fejezetében leírt hat napos teremtéstörténet szó szerinti értelmezése mellett, beleértve a vízözönt is. (1Móz.1,1-27 és 7,17-24).

Ilyen „fundamentalista kreacionisták” ma is vannak, nem csak – bár főként – az Egyesült Államokban, hanem hazánkban is, nagyrészt protestáns körökben. A *Creation Research* (Teremtéskutatás), intézményes formát is öltött, amelynek jelentős pénzügyi háttere is van.

5. Ellentámadás – Esztergomtól Pekingén át New Yorkig

A katolikus Egyház már a XVIII. századi francia ú.n. „felvilágosodástól” kezdve, de különösen az I. Vatikáni Zsinat (1870) óta a XIX. század végéig „antimodernista” defenzívában, védekező sündisznóállásban volt. Ellenségnek tekintette többek között a fejlődéselméletet is.

Ezért volt korszakalkotó újdonság a magyar teológia-professzor *Prohászka Ottokár* „Föld és ég” című 451 oldalas könyve, amely 1902-ben jelent meg Esztergomban, szabályos egyházi jóvá-hagyással. Eszerint – a keresztény világnézet és az evolúció tana „fönségesen egyezik”. Sajnos, csak magyar nyelven jelent meg – több kiadásban is-- , így a világ nem vett tudomást róla.. „*Diszkreditálni a tudományt nem szabad. Hiszen a Természet hatalmas isteni kinyilatkoztatás*”. „*A világ teremtésének hat napja a Szentírás első fejezetében semmiféle nehézséget nem támaszt az evolúció ellen.*” „*A tudomány szeretetének sokféle elfogultsággal kell megküzdenie. Küzdenie kell elfogult hívekkel és elfogult tudósokkal egyaránt. Mi sem emezeknek, sem amazoknak nem vagyunk barátai, hanem elfogulatlan hit és elfogulatlan tudomány után vágyódunk.*”

(Részletesebben lásd a *Természet Világa* 2008 júliusi számában.)

Jóval később, az 1920-a évektől kezdve alkotta meg „VILÁGLÁTO-MÁSÁT” a fejlődő teremtésről *P. Teilhard de Chardin* francia jezsuita, geológus-paleontológus, 1955-ben New Yorkban bekövetkezett haláláig. Eszméit egyházi felettesei *XII. Piusz* pápáig bezárólag, értetlenül, sőt ellenségesen fogadták. Kiadásukat és terjesztésüket megtiltották. Halála után azonban a lelkes tanítványai által hamarosan kiadott művei nagy népszerűsége tettek szert értelmiségi körökben. (Magyarul 1980 óta részben hozzáférhető, *Rezek Román* OSB válogatásában és kitűnő fordításában : „*Út az Omega felé*”. -- Sem tartalmilag, sem formailag nem könnyű olvasmány!)

Azonban a „TEILHARDIZMUS”, a fejlődő teremtés, az Egyház részéről mindmáig hivatalosan csak „tűrt”, nem „támogatott”. „*Az Ember nem a világ statikus központja, mint azt sokáig hitték, hanem a Fejlődés tengelye és nyílhegye – ami sokkal, de sokkal szebb.*”

(Erről bővebben a következő számunkban megjelenő cikkben lesz szó.)

6 . Az ”Intelligent Design” – harmadik lehetőség vagy trójai faló?

Az Egyesült Államokból indult el az 1980-as években és jutott el hozzánk is a „harmadik út”-ként reklámozott *Értelmes Tervezettség* tana. Eszerint az evolúció nem magyarázható véletlenek sorozatos összjátékával (sem lamarckista, sem darwinista változatban). Az élővilág sokfélesége és bonyolultsága értelmes tervezettségéről tanúskodik.

Magyarországon 2004-ben jelent meg róla összefoglaló mű *Tasi István* szerkesztésében: „*A tudomány fölfedezi Istent. Az intelligens tervezés – az evolúcióelmélet új riválisa.*” (Értelmes Tervezés Munkacsoport és Aeternitas Kiadó, Felsőörs.)

Az ötlet kétségkívül tetszetős és vonzó. Azonban valójában (ön)becsapás, agnosztikus bújócska egyfelől az evolucionizmus, másfelől a kreacionizmus elől.

Ugyan létezhet-e terv és tervezettség tervező nélkül? Vajon érvényét veszti az okság elve – „nincs értelme” keresni a tervezettség okát? A világ csak úgy önmagától „dizájnos”?!

Mind az evolucionisták, mind a kreacionisták úgy vélik, hogy az „Intelligent Design” a *másik* malmára hajtja a vizet. Ez a vita az Egyesült Államokban nagy sajtóvilágosság előtt zajló perben is megnyilvánult. (A „*Dover-i fordított majomper*” Pennsylvániában: Kitzmiller kontra doveri iskolaszék, 2005.) A bíróság döntése az „Intelligent Design” iskolai oktatását alkotmányellenesnek ítélte, a kreacionizmus egy formájának minősítve azt. Angliában pedig a Royal Society külön munkacsoportot, valóságos „*tudóskommandót*” állított fel az Intelligent Design elleni küzdelemre, és így tovább. Ez a „játszma” tehát még nem ért véget.

Végeredményben minden ellenkező híreszteléssel szemben az evolucionizmus a XXI. század elején a tudományban uralkodó paradigma (elméletrendszer). Mint azt két hazai geológus (a katolikus *Kókay József* és az evangélikus *Magyar Imre*) 1995-ben megjelent kis könyvében megírta: „*A vízözön nem mosta el az evolúciót.*”

Dobzhansky ukrán-amerikai genetikus fogalmazása szerint:

„*A biológiában mindennek csak az evolúció fényében van értelme.*”

Hozzátehetjük: *az evolúciónak pedig csak Isten szempontjából van értelme.*

7. Világos beszéd Dobogókőn (2006) és Sopronban (2008)

- A jezsuita rend dobogókői Manréza Központjában 2006 őszen konferenciát tartottak „*A fejlődéselmélet és a Földön kívüli élet kérdései*” címmel.
- 2008 októberében pedig „*Föld és Ég – geológia és teológia*” címmel ökumenikus (evangélikus, katolikus, református) és Sopronban

természettudományos ülést és kerekasztal megbeszélést tartottak

Erdő, Péter bíborosérsek és *Pálinkás József*, a MTA elnöke fővédnökségével. (A 2008 év egyrészt a Föld Bolygó Nemzetközi Éve volt, másrészt pedig a Biblia Éve.).

- Mindkét tanácskozás résztvevői szerint tudomány és vallás – konkrétan: a természettudomány és a keresztény vallás – egymást kiegészítik. *Nincs kettős igazság*, hogy valami igaz lenne a tudományban, de vallásban nem, és fordítva. Vannak viszont *kettős tévedések*, amelyek mind a tudomány, mind a vallás szempontjából hamisak. Az igazság egy, a tévedés sok: se szeri, se száma az áltudományos tanoknak és álvallásoknak. Közös ismervük, hogy „mindent jobban tudnak”.
- Mindkét rendezvény teljes anyaga könyv formájában megjelent.
- *Hetesi Zsolt, Teres Ágoston* (szerk.): *Manréza szimpózium 2006 Tudomány és vallás. A fejlődéstudomány és a földön kívüli élet kérdései.* --Kairosz Kiadó, Budapest 2007
- *Unger Zoltán* (szerk.): *Föld és Ég – geológia és teológia.* Soproni konferencia, 2008 október 16–18. – Hantken Kiadó, Budapest 2009

8. Késői, de bátor bocsánatkérés

Az Anglikán Egyház 2008 szeptember 14-én a következő figyelemreméltó nyilatkozatot tette közzé:

„Charles Darwin, 200 évvel születésed után az anglikán egyház bocsánatkéréssel tartozik, amiért félreértett és másokat is erre ösztönzött. Emberek és intézmények hibáznak, ez alól a keresztények és az egyház sem kivétel.”

9. Véggözetkeztetés: nem „vagy”, hanem „és”.

Megállapíthatjuk tehát, hogy a kibékíthetetlen szembenállás állítása – vagy jóhiszemű tévedés, vagy pedig tudatos megtévesztés.

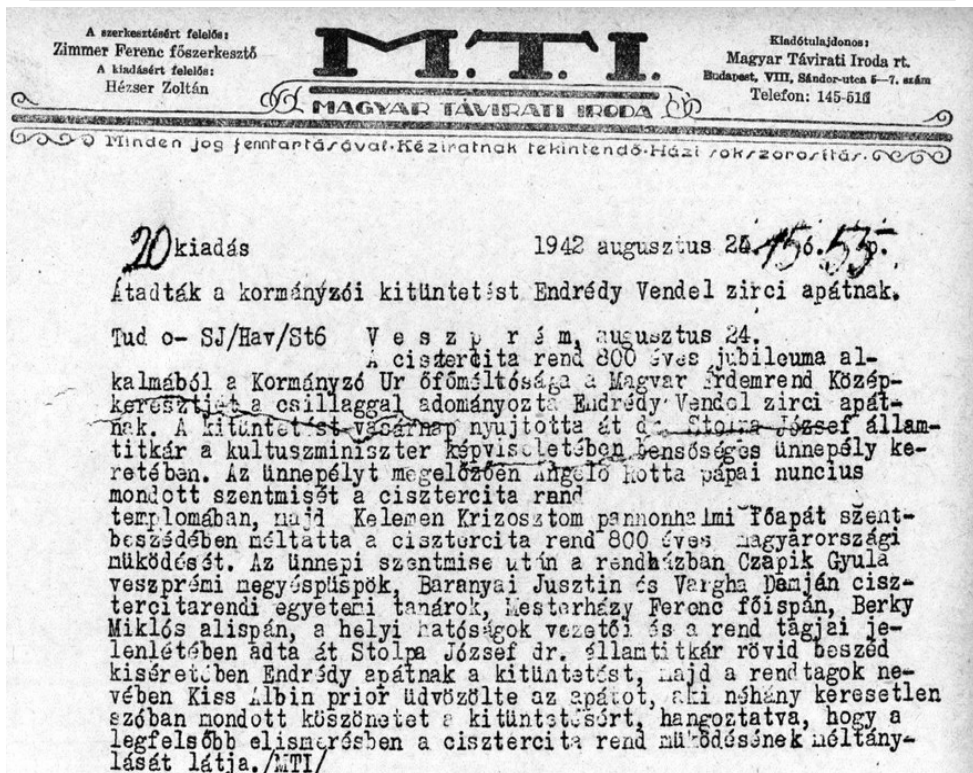
Összegezve : Teremtés? Igen. – Értelmes tervezettség? Igen. -
Evolúció? Igen. Vagyis

„A világmindenség értelmes terv szerint fejlődőnek van teremtve”.

„Befejezésül következék P. Teilhard de Chardin S.J. fohásza.

Gyermekkoromnak és életem végének Ura, Isten,
 önmagadban befejezett és számunkra mégis vég nélkül születő,
 Isten, akit Fejlesztőként is imádunk,
 Te, aki egyedül vagy csak képes kielégíteni minket,
 ozslasd el végre a fellegeket,
 amelyek még mindig eltakarnak Téged előlünk,
 az ellenséges előítéleteket és a hamis hiedelmeket egyaránt,
 hogy az átlátszóvá váló Világon át
 tűzvészként lángoljon fel a Te mindent átható jelenléd.

1942-ben kormányzói kitüntetést kapott Endrédy Vendel zirci apát.
 Az erről szóló dokumentum (sajnos nem a legjobb minőségű) másolatát közöljük érdekességképpen

Dr. Rajk András:

A gyermekgyógyászat változásai az elmúlt 50 évben.

Tempora mutantur, et nos mutamur in illis

Ha elgondolkozom azon az 52 esztendőn, amelyet gyermekgyógyászként megéltem, észre kellettennem azokat a változásokat, amelyek ez alatt a fél évszázad alatt történtek. Nekem úgy tűnik, hogy nagy változások történtek. Bár más tudományokban fél évszázad alatt sokkal nagyobb, néha forradalmi változások is történnek, nekem mégis nagyoknak tűnnek.

Mint fiatal pályakezdő orvos Kisvárdára kerültem a Városi Kórház gyermekosztályára. Ez a kórház 2 részből állt a város két szélén. A régi kórház földszintes épületekből állt, melyek nagyobb területen szétszórva álltak és inkább falusi házak voltak, mint kórházi épületek. Mai szemmel öregek otthonaihoz, szociális otthonokhoz hasonlítottak. Egyik ilyen házban volt a csecsemő és gyermekosztály is.

A másik, modernebb, emeletes kórház, a régitől legalább két km-re tulajdonképpen a kórház szülészete volt, ahol 35 ágyon helyezkedett el a gyermekosztályhoz tartozó ún. „megyei atróphiás csecsemő osztály”. Erre az osztályra kerültek a megye egész területéről azok a szerencsétlen csecsemők, akik több hónapos korukban még csak a születési súlyukon vagy még alacsonyabb súlyon éltek.

Hangsúlyozni szeretném, hogy ezek nem koraszülöttek voltak, hanem normál születési súllyal született csecsemők, akik 1 éves koruk előtt alultápláltság, vagy betegségek miatt nem fejlődtek és sorvadtak mind testi, mind mentális értelemben.

Az akkori gyermekgyógyászatnak hazánkban egyik súlyponti problémája volt a **csecsemőkori sorvadás (atrophia)** leküzdése. Azért volt olyan középponti kérdés, mert igen magas volt akkor a hazai csecsemőhalandóság és ennek jelentős részét a sorvadásban elhunytak tették ki. Kisvárdán ez akkor 25% volt. 100 élveszületett csecsemőből 25 nem érte meg az 1 éves kort.

Az akkori klinikákon külön részlegek, kutatócsoportok foglalkoztak ezzel a problémával, kutatták ennek okait és a gyógyítás lehetséges módjait.

A Debreceni Egyetem gyermek klinikáján **Kulin Ferenc** professzor volt az egyik kiemelkedő kutatója ennek a problémakörnek. Klinikáján, külön részleget rendeztek be, ún. Kondicionált osztályt, ahol trópusi körülmények között, magas hőmérsékleten, (35 fok C) és 70%-os páratartalom mellett gyógyították ezeket a csecsemőket, hogy rossz hőszabályozásukat ezzel is segítsék. Ma már tudjuk, hogy a gyógyítás mellett a megelőzés sokkal fontosabb volt ennek a problémának a leküzdésében. A rossz szocio-kulturális körülmények, a higiénia, a jó ivóvíz, tápszerek, egészségügyi kultúra és ellátás hiánya volt a fő okozója a csecsemőkori sorvadásnak.

Sorvadt csecsemő

Évtizedek kellettek ahhoz, hogy a csecsemő egészségügyi ellátás, a védőnői hálózat megszervezése, ezek felvilágosító munkája, az ásott kutak vizének használata helyett a vezetékes jó ivóvíz biztosítása, a társadalombiztosítás kiterjesztése a falusi lakosságra, a jó és biztonságos tápszerek gyártása és beszerezhetősége sok egyéb mellett, hozzájárultak a csecsemőkori sorvadás megelőzéséhez és gyakorlatilag eltűnéséhez hazánkban.

A mezőgazdasági munkában elgyötört, műveletlen, sokszor mélyszegénységben élő parasztasszonyok hamar elválasztották csecsemőjüket, akit szennyezett kútvízzel elkészített, hígított – gyakran feles hígítású – tehéntejjel tápláltak. A rossz higiénés viszonyok miatt ezek a csecsemők gyakran kaptak bélfertőzéseket, melyek súlyos kiszáradáshoz, súlyeséshez, fejlődésben elmaradáshoz, nem ritkán halálhoz vezettek.

A leromlott sorvadat csecsemők más fertőzéseket is könnyebben kaptak meg, ezek tovább súlyosbították a gyermekek sorvadását.

A sorvadás megszüntetése a bonyolult kórélettani folyamatok rendezése még kórházi körülmények között is komoly nehézségeket okozott. Ennek több oka volt. Egyrészt még nem minden esetben ismertük ezeket az anyagcsere folyamatokat. Több klinikán szerte a nagyvilágban ekkor végezték azokat a vizsgálatokat, melyek tisztázták a *só-víz háztartás szabályozását, a szervezet folyadéktereinek élettanát*. Hazánkban akkor *Kerpel-Fronius Ödön* professzor a pécsi egyetemi gyermekklinikán világviszonylatban is elismerten, egyedülálló módon tisztázta és leírta ezeket a folyamatokat.

Ezeknek az élettani és kórtani folyamatoknak nagy részét éppen a gyermekgyógyászati megfigyelések és kutatások adták az orvostudománynak. Ma minden klinikai osztályon és sürgősségi betegellátásban használják az infúziót, a különböző infúziós oldatokat. Ötven évvel ezelőtt ez egyáltalán nem volt természetes. Emlékszem, hogy Kisvárdán, de medikus koromban a budapesti gyermekklinikán sem volt előregyártott infúziós oldat. Ennek hiányában ampullákból szívtuk össze fecskendőkbé a szükséges oldatokat és így adtuk be intravénásan a kiszáradt csecsemőknek. Ezt az eljárást „feltöltésnek” neveztük. Csak ritkán tudtunk csepp-infúziót alkalmazni. Ekkor egy nyitott üveg-hengerbe öntögettük be a szükséges folyadék és só-cukoroldatokat. A csepp-infúzióhoz durva gumicsövekből összeállított vértranszfúziós szereléseket használtunk. Egyszer szétvágtam egy ilyen szerelék gumicsövét és döbbsen láttam, hogy abban véralvadékok beszáradt, falhoz tapadt csomói vannak! Ugyanis ezeket többször sterilizáltuk az osztályon. Csak a hatvanas évek közepén jelentek meg az egyszer használatos műanyag szerelések és az infúziós palackok. Ezeket a palackokat osztályon sterilizáltuk, majd gumidugón keresztül fecskendővel töltöttük fel a kívánt oldatokkal.

A fejlődés következő fokozata volt, hogy a kórházi gyógyszerárakban gyártották le és sterilizálták a különböző gyakran használatos oldatokat. Még később, már gyárilag előállított oldatok is elérhetőek lettek.

Ez az évekig tartó folyamat tette lehetővé a só-víz háztartás hatásos terápiájával a csecsemőkori sorvadás oly gyakori előfordulásának megszüntetését hazánkban. Persze nemcsak ez a terápia eredményezte ezt.

A plazma és vértranszfúziók, a bél és egyéb fertőzések hatásos antibakteriális kezelése, valamint a megelőzési tevékenység, hatásos szervezése országos mértékben, volt az oka a csodálatos eredménynek.

Talán mondanom sem kell, hogy minden kis lépés igen nagy nehézségekké vált valóra. Milyen nehézségeket jelentett az ország elmaradottabb vidékein megszervezni a gyermek-egészségügyi ellátást, a védőnői hálózatot, a mozgó szakorvosi rendeléseket. Elérni azt, hogy legyen jó ivóvíz, és azt használják, ne az ástott kutakból igyanak. Nemcsak az orvosi eszközök előállítás, gyógyszerek beszerzése volt nehéz, hanem a felvilágosítás és a szervezés legalább annyira gyötrelmes volt. Ma már ezeket természetnek gondoljuk, akkor azonban egyáltalán nem volt az.

Mikor a csecsemőkori sorvadás problémája megoldódott, lényegesen csökkent hazánkban a csecsemőhalálozás. Csökkent, de még mindig magas volt a fejlett európai országokéhoz viszonyítva. Most már nem a késői, az 1 hét és egy év közötti halálozás volt magas, hanem a korai, az 1 hét alatti. Ennek is az 1 napon belül meghaltak igen magas száma volt az oka. Tovább vizsgálva ezt, azt találtuk, hogy az úgynevezett perinatalis (szülés körüli) halálozás jelentős száma okozza ezt. Ennek jelentős része a koraszülöttek magas száma miatt van, másrészt a szülészeti problémák miatt. Tulajdonképpen mindkettő szülészeti is. A gyermekgyógyászatnak egy új specialitása kezdett megszületni: **a perinatologia**. Ez közös terület a szülészettel, mert a magzattal és az újszülöttel mindkét orvosi szakmának foglalkozni kell. Mégis csak a hatvanas évek végén, a hetvenes évek elején vált nyilvánvalóvá, hogy ezzel nemcsak a szüléseknek kell foglalkozniuk, hanem a gyermekgyógyászoknak is. A szüléseket ugyanis elsősorban az anya érdekli, a magzat kevésbé. Mikor pedig megszületik az újszülött és elvágják a köldökzsinórt, még kevésbé az újszülött. Ezért igen magas a szüléskörüli halálozás, ezért kellett kialakulnia a neonatológiának. Ez az új specialitása a szakmánknak, új feladatokat jelentett tudományos és gyakorlati téren egyaránt. Új kóréletteni ismereteket kellett szerezni a magzati élet megismerése és a külső élethez való alkalmazkodás fiziológiájának kutatása terén. Szervezeti feladatokat: az újszülött ellátás korszerűsítése, neonatológusok szakképzése, pathológiás újszülött osztályok, perinatalis intenzív centrumok (PIC-ek) megszervezése, felszerelése stb.

Ezek a feladatok nem kis nehézséget jelentettek. Nehéz volt eleinte a szüléssel való együttműködés, mert sokszor határvillongásszerű vádakkal illették a gyermekgyógyászokat. Később megértették, hogy ez a határterületi szakma mindkét területnek hasznos felismeréseket eredményez egy közös cél érdekében.

A koraszülöttség problémája az orvosi problémákon kívül számos szocio-kulturális problémát is felvet. Az okok között a gazdasági helyzet, az életmód, alkati, genetikai tényezők, toxikus ártalmak (dohányzás, alkohol stb.) a családi viszonyok, szexuális kultúra, terhesség megszakítások, felgyorsult, zaklatott életmód mind, mind jelentős szerepet játszanak. Ezért még sokáig foglalkoznunk kell a koraszülöttek problémájával. Kétségtelenül sokat javultak az ellátás körülményei az utóbbi évtizedekben.

Javultak az életben maradás esélyei, ma már az igen kis súlyú koraszülöttek esetében is. Nemcsak életben maradnak, de kevesebb károsodással maradnak meg. Kétségtelen hogy ez még sokáig nagy feladatokat jelent a gyermekgyógyászatnak. A legnagyobb feladat azonban a koraszülések számának a csökkentése.

A koraszülöttek, különösen az igen kis súlyú, igen korán szülöttek (1000 g alatt és 24. terhességi hét előtt) komoly dilemmát jelentenek a gyermekorvoslás számára. Orvos etikailag nem kérdéses, hogy egy ilyen magzatot, ha életjeleket mutat, életben kell tartani és mindent el kell követni, hogy minél kevesebb károsodás nélkül felnevelődjön. Tesszük ezt akkor is, ha tudjuk, hogy sajnos ezeknek a gyermekeknek nem kis százaléka nem lesz teljesen intakt testileg és mentálisan. Komoly terhelést fognak jelenteni a családnak, az egészségügynek, a társadalomnak is. Nem tudhatjuk, hogy ezek között a magzatok között nem lesznek-e kiváló tudósok, művészek, vagy csak egészséges emberek. Ma még csak azt tudjuk, hogy ezekhez képest jelentős számban „termelünk” károsodott, (látássérült, hallássérült, értelmi fogyatékos, súlyos fejlődési rendellenességgel élő egyedeket is.

Valójában ezzel a tevékenységünkkel ellene dolgozunk a természetes kiválasztódás evolúciós törvényének is. Hiszen ezek a koraszülések nagy része tulajdonképpen spontán vetélés, melyek során a természet meg akar szabadulni a rendellenesen fejlődő csökkent értékű egyedektől. Mi meg nagy anyagi áldozatok árán megmentjük ezeket és fogyatékosként kényszerítjük leélni életüket.

Ha visszatekintünk még régebbre a történelemben, nagyanyáink még 8-10 gyermeket szültek. Igaz, hogy ezekből az újszülöttekből csak 2-3 gyermek érte meg a felnőtt kort, mert korai gyermekkorukban elhunytak gyermekbetegségekben, sorvadásban, súlyos fejlődési rendellenességekben.

Akkor a „természetes” kiválasztódás, nem csak a magzati korban, de a korai gyermekkorban is történt.

A gyermekgyógyászat fejlődése a korai csecsemőkori és gyermekkori betegségekkel sikeresen vette fel a harcot: Ezt a későbbiekben még részletezem. Ma a magzati élet védelme és betegségeinek gyógyítása került a kutatás és a gyakorlat előterébe. Tesszük ezt főként azért, mert ma már nem szülnek az anyák 8-10 gyermeket, amikor meg szülnek, azt az 1-2 magzatot kell óvni és megmenteni.

A koraszülött-ellátás előtérbe kerülésével kialakításra kerültek korszerűen felszerelt koraszülött osztályok, majd ezek intenzív terápiás részlegei a Perinatalis Intenzív Centrumok (PIC). A koraszülöttek betegségei közül kiemelem azokat, melyeket korábban még nem tudtuk kezelni, ma azonban már egyre eredményesebben foglalkoznak a gyógyításukkal. Az éretlen tüdő okozta súlyos **légszomj szindróma, vagy IRDS**, korábban jelentősen hozzájárult a koraszülöttek magas halálozásához. Ma már a hiányzó felületaktív anyag befeccskendezésével és a folyamatos pozitív nyomású lélegeztető gépek segítségével ez a betegség eredményesen kezelhetővé vált.

Az inkubátorok korszerűsítésével, megfelelő műszerek alkalmazásával megelőzhetővé vált a súlyos vakságot okozó **oxigén ártalom** is. (**ROP, vagy RF retinopathia praematorum, retrolentaris fibroplasia**)

- *Folytatjuk* -

Előző számunkban Geszler Ödön öregdiák társunk visszaemlékezésének közlését kezdtük el. Folytatását ígértük, amelynek most eleget tesszünk.

Geszler Ödön:

Ciszterciek és budai polgári családok II.

- folytatás -

(A cikk első része azzal fejeződött be, hogy a szerző Pannonhalmára került gimnáziumba)

Rozinál lévő csoportom vezetését osztálytársam: *Dávid Laci*, becenevén *Mamut* vette át. Pannonhalmán akkor még a régi remek „konzervatív” tanárok tanítottak minket. A Rákosi „alapította” 6+2 egyházi gimnáziumból kettő volt bencés. 60 „bencés” szerzetes volt engedélyezve, így 180 „kincéssel” (külső civil tanárok) rendelkezett a Rend. (Korábban 9 gimnáziumuk volt). Soros támogatással a Gimnáziumot már korábban, a Bazilikát az utóbbi években építették át vitatható stílusban. Ezért már régóta nem tartunk ott érettségi találkozót; ilyen alkalmakkor csak a Kriptában megkoszorúzzuk 18 tanárunk sírját és utána 3 napra átmegyünk Tihanyba. Korzenszky Richárd ottani perjel alattunk járt. Osztályfőnököm *Legányi Norbert* volt, prefektusunk, hittan tanárunk, legtöbbünk qpaci lelkiatyja *dr. Bajtay Oros*, aki kitűnő pedagógus volt. Koszter atya Csibészklubjában ő volt a „Kisöcsi”. (*Koszterrel* is halálig levelező kapcsolatban voltam, bár szégyenszemre még életemben nem jártam Kalocsán...) *Oros* 48 éves korában 1965-ben meghalt. Ez annyira megrázta koedukált osztályunkat, hogy azóta évente minimum négyszer találkozunk. Nálunk mindig novemberben van az összejövetel, amikor is bővített „*ciszter-bencés baráti*” találkozót szervezünk. A Rendet *dr. Olofsson Placid* képviseli, míg a világi egyházat *dr. Bolberitz Pal* és *Györgydeák Márton*. Tavaly 37-en voltunk együtt. Bécsből az egykori főgeológus, *dr. Rudán Péter* volt itt Kláriveral. Péter és Rostás Ákos szintén ciszterci diákként kezdte Dékány Csabával és Geszler Jóskával egy osztályban.

A pannonhalmi évek alatt nyaranta min. egy hónapot *dr. Keleti Géza* O.Cist.-nál töltöttem Izsákfán, ahol ő kápolna igazgató volt. Együtt műveltük

kiadott földjét. Ott tanultam meg, hogy kapáláshoz szalonna-bőrkével a kapa nyelét és a tenyeret kell bedörzsölni.. Őrzök egy nagyon szép tőle kapott, dedikált imakönyvet. Édesanyja Bertalan nagymamám barátnője volt, az Edömér u. 6-ban lakott. Ma is akárhányszor elmegyek az Edömér u. mellett Géza jut eszembe...

Pannonhalmán felettem járt *Farkasfalvy Dini* (alias *Miki*), a későbbi dalasi apát. Vasárnaponként 7 órakor a napi szentmisémen *dr. Gidró Bonifác* utolsó tihanyi apátnak ministráltam, 8 órakor volt a diákmise, majd 10 órakor a konvent-főpapi szentmisén asszisztáltam. Erre fáklyásnak, accolitusnak, turifernek szigorúan Miki tanított be minket, de többször Oros prefektusunk megkérte, hogy délutáni stúdiumokon üljön be helyette a katedrára vigyázni ránk. Na ebből is egy életre szóló barátság lett. 1993-ban egy hidrológus konferenciára elkísérhettem feleségemet Dallasba. Persze engem nem a konferencia, hanem a ciszterek érdekeltek. Egész nap náluk voltam. Akkor még élt *dr. Csizmadia Placid* és sógoráék, *Kovács Imréék*, valamint *Szödényi Demjén*. Az orgonánál *dr. Ferenczy Csaba* ült.

Dinivel azóta is állandó kapcsolatban vagyok e-mailen. Tudtommal minden könyve meg van könyvtáramban. Pazar az utolsó könyve, a Himnuszok és a Zsoltárok.

Közben ismertem meg a 8 év „gulág-táborozásból” hazaérkezett teológust *Kölley Gyurkát*. Hazatérése után befejezte a teológiát és Schvoy püspök úr felszentelte. Ott voltam a szentelésén majd utána az agapén náluk a Holdvilág u. 6-ban. (Az államosított Kölley-illatszer gyár korábban édesapjáé volt. Bájós édesanyja Fanny néni és húgái örök emlékek. Számomra. Magát Kölley Gyurkát *dr. Pais Bandi-n*, azaz *Egérke bá-n* keresztül ismertem meg. Az már csak későbbi „kapocs”, hogy Bandi hosszú megfontolás után az egyik Lágymányos utcai kisserácornak a nővérét vette el feleségül: *gr. Bolza Stefániát*...).

1957-ben érettségiztem a Qpacon.. Érettségi-elnökünk a tavaly elhunyt *fr. dr. Huszár Jeromos ofm.* volt és egy minisztériumi ellenőr is mellette vigyázott. Tanárainkon kívül ő és *Kláray Mária Archangela SIN* prefekta mindig részt vettek találkozóinkon.

Hála Istennek egyházi iskolából ELTE-re akkor nem lehetett jelentkezni. (Apám földrajz-történelemből doktorált, de soha nem engedték tanítani; legjobb barátja, évfolyamtársa ma a PPTE-BTK-án tanító *dr. Csapody Csaba* is ezért volt kénytelen másutt elhelyezkedni és lett corvina-kutató, apám

pedig újságíró a Saly-lapoknál). Csaba bácsit és feleségét Klári nénit egyik tanárunk, *dr. Csóka Lajos* annak idején egy hétre meghívta Pannonhalmára. Az egyik történelem óránkon előadást tartott a corvinákról. Az ő könyveit is megszereztem. Ebből az ismeretségből is egy életre szóló barátságunk származott; vele is haláláig leveleztünk.

Érettségi után nem vettem fel az egyetemre, így - hogy a munkásosztály tagja legyek - a Csepeli Kőolajipari Vállalatnál udvari segédmunkás lettem. Közben mivel Kölley Gyurka földalatti mozgalmának vezetői disszidáltak (Kandó Pali stb....) elkért engem Rozgonyi Gyurkától (Rozi), akinek akkor még csoportjába tartoztam és így lettem Kölley Gyurka civil helyettese, de Rozival a szoros kapcsolat továbbra is megmaradt.

Már utolsó qpací évemben ciszterci diáktársam, *Hertelendy Miki* húgának, Marikának udvaroltam, aki akkor a *Patrona Hungariae* tanulója volt. (A Hertelendyék távoli rokonai a Bertalanoknak...). Persze az udvarlás akkor még azt jelentette, hogy hetente egyszer, szerdánként munka után meglátogattam őket a Kelenhegyi úton.

Ezt a kapcsolatot - jó érzéssel - Kefe (Keszthelyi Ferenc) felszámoltatta velem. Marikát követte 1958-tól a másik ciszterci diák, Csonka Béla húga: Lilla. Ez az udvarlás meghatározó lett életemben. Unokatestvérei Pali és János is ciszterci diákok voltak. A három Csonka család, a zsúrok, a szemesi nyári közös nyaralások, Lillával a közös imák egymásért életre meghatározók lettek. Öccseik Géza és János kissrácim voltak. 1958-ban felvettek a ME Gépezsmérnöki karára. Akkor még az udvarlás a látogatásokban, teniszezésben, tánciskolában merült ki. (Apám is, mi is *Mimi néni* tánciskolájába jártunk a Gerlóczy utcába). Ketten, kísérő nélkül nem mehettünk el sehová...

A földalatti mozgalomban Kölley Gyurkával 4-4 csoportunk volt. Neki volt négy Dunabogdányban, (ő akkor ott volt plébános), ahová hetente többször is kijártam, nekem a Szentimre-városban szintén négy. Vezetőim *Brückner Ubul (István)*, *Brückner Huba*, ifj. *Kismarty-Lechner Dönci* voltak. A Brückner családból Emőd és Ózséb volt kissrácóm, sajnos Abának szívproblémái voltak. Brückner János bácsi és Edit néni engem kért meg, hogy Emődöt írassam be Pannonhalmára, ahol akkor már korábbi osztályfőnököm, *Legányi Norbert* volt a főapát. Sajnos Emőd részt vett *Pásztory Valter OSB.* osztályfőnökével azon a hírhedt szilveszteri tragikus Baradla-barlangi túrán, amikor nagy mennyiségű mérgező anyag került cseh oldalról a barlang vízgyűjtőjébe. Ezt táviratilag azonnal közölték, de a posta a december 31-én

feladott táviratot csak január 2-án kézbesítette. Akkor már megtörtént a tragédia.

Három diákot nem tudott Valter barátom kimenteni, ezek között volt Emőd is. Első körben Valtert az ellene indított eljárással nem tudták elítélni, tudományos körökből mindenki kiállt mellette. Ezután a BM-ÁVO-nak Valter egyik volt diákját sikerült az egyetemre való bejutás ígéretével hamis tanúzásra rávennie; ilyen árulás révén tudták börtönbe csukni Valter barátomat. Ma már sajnos ő sincs az élők sorában. RIP!

A két Csonka család birtokában lévő Csonka gépgyár államosítása után János és Béla papa a nagy fiaikkal disszidálni kényszerültek az USA-ba. Később a családegyesítésre hivatkozva kérvényezték, hogy az itt maradt családtagok ki mehessenek Buffaloba. Ezt az 1963-as nyitás lehetővé tette. Ugyanis ilyen engedményekért vette le az ENSZ állandó témaként szereplő *magyar kérdést* a napirendről. Az elválás Lillának is és nekem is nagyon nehéz volt...Naivul azt gondoltuk, hogy engem később ki fognak engedni Buffaloba, ezért két évig naponta szentmisét és teljes rózsafüzért ajánlottunk fel... '65-ig.

Közben *Kefét*, **addigi** lelkiatyámat Tárnokra helyezték. 1961-ben a hírhedt Havass-féle per kapcsán Kölley Gyurka után nyáron nekem is elkezdtek házhoz hozni a „meghívókat” a Gyorskocsi utcába kihallgatásra. Ezek során ott ismertem meg a szintén beidézett *Tabody Pistát*. Később az új barátságért nagyon hálás lettem. Míg perünkben Gyurkát és Tabódy Pistát három év börtönre ítélték, engem '61 decemberében IV. évesen kizártak az ország összes egyeteméről és főiskolájáról, mert úgymond „társadalmi elitet neveltünk egy közelgő rendszerváltozásra”. Ennek még az is következménye volt, hogy nem mehettem állami céghez dolgozni és tíz évig a MIRKÖZ KTSZ.-nél hűtőgépeket voltam kénytelen tervezni. Így az egykori freonos fagylaltgép szerelvényekkel tudtam a - Placid szerinti - „tűzesvíz- életelixíreket” gyártani, amihez ő biztosította a „Nihil obstatot”. Közben '63-ig kaptam két havonta látogató „lelkiatyát” a BM-ÁVO-tól. Mindhogy Kefe Tárnokon volt azokban az években *dr. Pataki Vidor o. Cist* lett az én és az egész család lelkiatyja. Naponta ministráltam neki, hetente lakásán gyóntam. Ő áldotta meg lakásunkat, képviselte a Rendet családi vacsorákon. Aranylakodalmat áldott meg, temetést tartott stb.

Az elévülési határ (5 év) letelte után visszavettek az Egyetemre, de csak levelező szakra. Így csak 3 év múlva lett belőlem mérnök. 1970-ben volt az eljegyzésünk *Szentpáli Ágival*. Édesapja korábban a BME Mezőgazdasági

Tanszékének. adjunktusa volt, nagyapja *dr. Plank Jenő* a Kémia Tanszék tanszékvezető professzora. Mindkettőjüket eltávolították a BME-ről. Eljegyzésünket *Legányi Norbert* főapát úr áldotta meg Ágiéknál. Esküvönket '71-ben nászmise keretében *dr. Csóka Lajos* áldotta meg Szabó Imre püspök úr concelebrálásával. Sajnos nekünk csak két csemete lett „kiutalva” 7 év különbséggel. Míg kicsik voltak az Ulászló u.-i kápolna udvari részére jártunk, ahol - ha nem volt ministráns - én segítettem be. Ezt *dr. Golenszky Kandid*, a kápolna akkori lelkésze egy Prohászka sorozat dedikált díszkötéssel honorálta.

Az érettségitől kezdve osztálytársaimmal - később már a családdal is - sokszor több napos vendégségben voltunk egykori tanárainknál. Így rendszeresen meglátogattuk a zirci Apát urat, *Kálmán bácsit*, és apám osztályfőnökét *Gombás Miksát* a Szociális Otthonban. Kedves rokonom, a pannonhalmi Olasz Gimnázium első igazgatója *Kováts Arisztid* – ő gyakori vendégünk volt Budán – legtöbbször csatlakozott látogatásunkhoz, ha Kálmán bácsihoz mentünk. Többször feltette a kérdést neki:

„Melyik a jobb Rend a ciszter vagy a bencés? Természetesen a bencés – az akkori - mert a Bencések olyan embert tudtak nevelni, mint Kálmán bácsi, bezzeg a ciszterek csak olyan embert, mint ő.”(Ari bácsi a börtönben kezdett verselni, pazar gondolataiból sok ajándékot kaptunk...) Kálmán bácsi még kis lánnyal, Píróval is játszott szívesen látogatásaink alkalmával. (A Ciszterci Gimnázium két éve egy Endrédy kötethez kérte be a személyes anyagokat... Albumaimban azóta is 17 kép fotósarkai árválkodnak...)

Diplomázásom után „másodrendű állampolgárként” a Szilikátipari Központi Kutató és Tervező Intézet (SZIKKTI) Kerámia Osztályán 25 évig porcelán gyárakat terveztem. 15 évig a Zsolnay Porcelángyár technikai irányító tervezője voltam, de terveztem gyárat Taiwanba is. A SZIKKTI szétverése után 5 emeletes Bécsi úti épületeinkbe a Népszabadság c. baloldali lap telepedett be...

A *Pax Hungarica* ökumenikus *Diákszervezetek Szövetségében (PHDSZ)* a bencés képviselő voltam annak megalakulásakor, majd 12 éven keresztül lemondásomig az elnöke. Akkor a piaristák fogadtak be minket a Mikszáth téri egykori Sacre Coeur rendházába. *Görbe László* volt az igazgató. Ez is máig tartó barátság lett Lacival. Őt a Rend eltávolította onnan, mert nem volt elég liberális és Kecskemétre száműzték. Hála Istennek onnan vette át a budai Szent Margit Gimnázium igazgatóságát. És rendet csinált ami nagyon fontos

volt. Görbe Lacival azóta is szoros a barátságunk, havonta tartjuk a kapcsolatot.

Dr. Rajeczky Benjamin, azaz Béni bácsi első évfolyama, amin hittant és éneket tanított az Apáméké volt. Centenárium évfordulós ünnepségére minket kért fel a Rend, hogy képviseljük Pásztón és vigyük magunkkal *Badál Ede Ákos* atyát. Felejtethetlen volt az a meleg megemlékezés, amit Béni bácsiról rendeztek. Az ünnepségen kaptunk négy kötetet Pásztó különböző oldalról feldolgozott történelméből. Az egyik kötet Béni bácsiról szól. Ma is őrzöm őket.

Apám osztálytársa és jó barátja volt *Hrauda (Hámori) Károly*. Így lett Apám a Hámori családban keresztapapa. Ebből alakult ki a meleg barátság *Hámori Jóskával*. Egyik találkozásunk után megküldte új könyvét ajándékba dedikáltan. Most utoljára a Magyar Örökség díj átadásán találkoztunk, mindig beszélgetünk. A bizottságban van *Spányi Antal* püspök is, aki szintén nagyon kellemes, közvetlen beszélgető partner. Szintén osztálytársa volt és a szomszéd Mészöly u. 6. házban lakott keresztapám, *Waldhauser György*... Talán 3-4-szer találkoztunk, akkor is mi mentünk el Apámmal hozzájuk, ha már úgyis ott voltunk....

A PHDSZ-en keresztül nemcsak az egyházi iskolákat ismerhettem meg, de szoros, ma is élő kapcsolat alakult ki a *Regina Mundi Ciszterci Apátság*gal. Meghívásukra egy emlékezetes, élménydús látogatáson voltunk náluk. Azóta is *Punk Mária Gemma* apátnővel és sororjaival kölcsönösen beszámolunk életünkről egymásnak havonta. Ott voltunk, amikor ő is megkapta az Örökség díjat az MTA Dísztermében. Több kedves ajándék közt őrzök egy nagyméretű közös fényképet a monostor alapító *P. DDr. Naszályi Emil O.Cist. és Punk M. Gemma* apátnőről.

Kefe akkor tudta „visszavenni” lelki vezetésemet, amikor Nagytétény plébánosa lett. Oda havonta kijártam „fejmosásra”, ahol a társaságot kedves Édesanyja, Nagynénje és puli kutyája biztosította. (Egyik alkalommal új kalapom leesett a kalaptartóról – pulija addigra szétrágtta, amikor haza felé indulva fel akartam felvenni...) A Váci Püspökség, *Kefe* következő állomása már messzebb volt, de oda is egy-két havonta Ági autóval vitt ki. (akkor, 1999-ben már a darwinizmus élő cáfolata lehettem: hogyan lesz a „két lábúból négy lábú”...). Később egyházmegyéjének liberális papjai a Keresztény-Zsidó Baráti Társaság vezetősége intrikái közepette a Szentszék félretájékoztatásával elérték, hogy ennek a kitűnő pedagógusnak a megbízását nem hosszabbították meg. Útjainkról rendszeresen főapát beszámoltam

DDr.Zakar Polikár úrnak. Egyik köszönő válaszlevelében megírta, hogy amikor Kefe megbuktatása történt, akkor sajnos éppen külföldön tartózkodott és így nem tudta azt megakadályozni. Ezután Vácról Migazzi nyaralójába „számúzték” Verőcére.. Rendszeresen látogattuk, ide már nem Ágival, hanem Rozgonyi Gyurkával jártunk. Az első kb. két évben még simán tudott gyónatni, sajnos állapota romlott. Sokszor már nekem kellett mondanom, hogy Te jössz...80. születésnapj fényképén már döbbenetesen néz ki ez a remek ember. Utolsó éveiben már beszélni sem tudott, csak ült karosszékében, később már csak feküdt. 2010-ben hunyt el.

Még egy emlék Keféről: Amikor Piroska lányom elvégezte az általános iskolát, mivel Pannonhalmán megszűnt az én évfolyamommal a koedukált nevelés, a Szentendrei Ferencesekhez jelentkezünk. Akkor *fr. Hegedüs Kolos* ofm. volt az igazgató. Hála Istennek Piroskát nem vette fel!!! Így a Kaffka Margit Gimnáziumba került. A '80-as években már lehetett állami iskolákban hittant tanítani. Így Kefe Nagytétényből járt be a József Attila Gimnáziumba hittant tanítani. Még büszkén mesélte, hogy a tanári konferenciákra is meghívták...A Kaffkába is indult.

Bár nálunk a Boldogasszony kápolnában komoly ifjúsági nevelés volt Györgydeák Marcinak köszönhetően, valamint regnumos csoportok is működtek én ismerve az erdélyi gyakorlatot köteleztem Piró hittan órára járását, nehogy ne indítsák az órákat, ha nincs elég jelentkező. Őket *dr. Czike Imre* O.Cist. tanította hittanra. Barátságunk vele azóta is tart. Ha közös rendezvényen vagyunk Imre szokott haza hozni kocsijával. Remekül vezet az egykori „taxis”....

A főpapságból iskolatársaim, akikkel tartom a rendszeres kapcsolatot: *Farkasfalvy Dines, Márfi Gyula,, Ternyák Csaba, Bíró László, Ladocsi Gáspár, Veres András és Dékány Szixtus*, aki 31 évvel járt alattam Pannonhalmán, ahol 1988-ban érettségizett.

Biztos betegségem miatt („kéményseprő” szindrómában szenvedek: ez pedig „a-korom”) több esemény kimaradt, de gondolom, hogy ennyit is elég fárasztó lesz elolvasni...

Második alapítójára emlékezett a 25. Szent Imre cserkészcsapat

December 15-én a Szent Imre Gimnáziumban újjáalapítójáról, dr. Erődi-Harrach Béláról emlékezett meg a 25-ös cserkészcsapat.

Béla bá - aki szintén a gimnázium diákjaként itt volt cserkész a háború előtt - idén lenne 100 éves. E jeles alkalomból a csapat a Szent Imre Gimnázium, a Ciszter Öregdiák Szövetség és a Magyar Cserkészszövetség támogatásával egy országos pályázatot hirdetett meg, amely a "Mit köszönök a cserkészetnek" címet viselte. Több kategóriában, Esszé és videó formátumú munkával is lehetett nevezni. Az egész ország területéről érkeztek pályázatok és nagy örömeinkre a határon túlról is számos pályázó volt.

Az pályázat eredményhirdetését is magába foglaló estet előadások színesítették. Megszólaltak olyan idősebb csapattagok is, akik személyesen ismerhették Béla bát. Felelevenítették, hogyan vezette a csapat első táborait, hogyan gépelte egy tisztás közepén a másnapi napiparancsot és hogyan törekedett kompromisszumokra a fiatalokkal – úgy, hogy a cserkészet gyökerei megmaradjanak.

Megtapasztaltuk azt, hogy a fiatalabb generációk, akiknek már nem volt alkalmuk találkozni Béla bá-val, mégis kaptak valamit abból hogy hogyan élt, hogyan alkotott. Megismerhették azt, hogy Béla bá számára nem volt lehetetlen. Idős kora ellenére hívta újra életre a 25. Szent Imre Cserkészcsapatot, mert hitt abban, hogy a fiataloknak szüksége van egy vallásos közösségre, ahol felnőhetnek és életre szóló barátokat szerezhetnek. Neki köszönheti életményeit az a sok-sok fiatal, aki a csapatban ezt a légkört megtapasztalhatta. Béla bá fáradhatatlanságát mutatja, hogy miután a 25-ösök megerősödtek és már megálltak a saját lábukon, ő Csobánkán megalapította a Közép-Európai Cserkészparkot, ami azóta nem csak cserkészeknek, hanem számtalan más közösségnek is szállást és programot tud adni az Oszoly hegy tövében.

Cserkészként büszke vagyok arra, hogy egy ilyen közösséghez tartozhatok, csapatparancsnokként pedig szerencsésnek érzem magamat, hogy ilyen példakép áll előttem és igyekszem minden tőlem telhetőt megtenni, hogy ezt a hagyatékot növelni tudjam.

*Szilágyi Bence Péter
csapatparancsnok
25. Szent Imre cserkészcsapat*

Placid atya 97 éves

97. születésnapján szeretettel köszöntjük *Olofsson Placid* atyát, aki 35 éven át volt a budai ciszterci Szent Imre Plébánia templomunk lelkésze. Kedves egyéniségét nem csak a plébánia hívei, hanem előadásai, a róla megjelent írások alapján az egész országban ismerik. A gulágon teljesen ártatlanul elszenvedett tíz évről szóló beszámolóit nem a szenvedéséről szokták, hanem a remény tanúságai.

A ma embere számára is megszívlelhetőek a túlélésnek fogolytáborban megfogalmazott és követett szabályai: – *A szenvedést nem szabad dramatizálni, mert ha megtesszük, mindig gyengébbek leszünk; – Keresni kell az élet apró örömeit; – Kiszolgáltatott helyzetünkben is meg kell mutatni, hogy nemes és értékes ember vagyok; – A hívő embernek könnyebb elviselnie a szenvedést, mert Jóistenben bízva van hova kapaszkodnia.*

Ad multos annos!

Dr. Olofsson Placid Károly, bencés szerzetes 1916. december 23-án Rákosszentmihályon született. Édesapja festőművész, 15 testvére volt. Középiskoláját a budapesti bencés gimnáziumban végezte. 1933-ban lépet a rendbe. 1939-ben szentelték fel. Magyar-német-bölcészeti középiskolai tanári oklevelet, 1940-ben bölcészdoktori diplomát szerzett, majd a rend több gimnáziumában tanított. 1946-ban koholt vádak alapján a letartóztatást, átadták az oroszoknak és a szovjet törvények alapján 10 évi büntetőtábori kényszermunkára ítélték. 1955. XI. 25: érkezett haza. Papi szolgálatot nem végezhetett. A pesterzsébeti ládagyár fűrészgépmunkása, majd nyugdíjazásáig az ORFI mosodavezetője volt. 1977-től 35 éven át volt templomunk kisegítő lelkésze.

„*Placid atya 97-i születésnapja alkalomból, hogy az ő példaértékű élete mindannyiunk számára élvezhető és megvalósítható módon fent maradjon, megörökítettük egy színműben melynek címe: Mennyei mosoda. Keresünk a kötethez kapcsolatokat és lehetőséget, hogy színházi előadás is megvalósuljon még életében!*” – olvashatjuk a Szent Imre plébánia honlapján.

Oláh Gyula

Hírek, tudósítások

Iskolánk az élen

Négy budapesti és egy pannonhalmi gimnázium áll az egyházi iskolák HVG-rangsorának élén, a listát a *Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium* vezeti. Az egyházi iskolák rangsorát a 10. osztályosok kompetenciamérésének eredményei, az előrehozott és rendes érettségien elért eredmények, az Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny (OKTV) döntőjébe jutott diákok száma, illetve a HVG Diploma 2013 felsőoktatási rangsorának első harminc karára bejutott diákok aránya alapján állították össze.

Az öt legjobb egyházi középiskola:

1. Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium, Budapest
- Pannonhalmi Bencés Gimnázium, Egyházzenei Szakközépiskola és Kollégium
- Piarista Gimnázium, Budapest
- Deák Téri Evangélikus Gimnázium, Budapest
- Baár-Madas Református Gimnázium, Általános Iskola és Diákotthon, Budapest

Székesfehérvári gimnázium jubileuma

A székesfehérvári Ciszterci Szent István Gimnázium idén hármas jubileumot ünnepel: 325 évvel ezelőtt, 1688-ban alapították, 200 éve, 1813-ban vette át a Ciszterci Rend a gimnázium fenntartását, valamint 75 éve, azaz 1938 óta áll az iskola jelenlegi épülete. A Ciszterci Szent István Gimnázium ünnepi programsorozattal készült a jubileumokra. Ünnepi

megemlékezést és emléktábla avatást tartottak november 8-án délelőtt. A főünnepség szentmisével kezdődött, majd ezt követően ünnepélyesen avatták

fel a gimnázium bejárata mellett azt az emléktáblát, ami a hármas évforduló előtt tiszteleg. Az eseményen elsőként főtisztelendő Dékány Árpád Sixtus

zirci főapát köszöntötte a megjelenteket. Ünnepi beszédében hangsúlyozta, hogy 200 év alatt politikusok, írók, költők, tudósok, papok, főpapok, püspökök, apátok egész sora került ki ebből az iskolából. Ezek a személyek, nevek és lelkek nemcsak a múltunkat jelentik, hanem a kijelölik jövőnket is. Az ünnepségen részt vett dr. Navracscics Tibor miniszterelnök-helyettes, közigazgatási és igazságügyi miniszter is.

Bárdos Kornél Albert emléktábla avatás

Dr. Bárdos Kornél Albert O.Cist, zenetanár, zenetudós nehéz időkben lehetett minta mások számára. Papi működésétől eltiltották, rendi közösségtől megfosztották, de gyökereiben elegendő indítással rendelkezett ahhoz, hogy az egykori XI. kerületi Állami Zeneiskola diákjai körében, e közösségből összetartó kórusénekesei, a „Kikó” és a „Nakó” formájában, majd a Zenetudományi Intézet keretein belül a történelmi Magyarország zenéjének hűségese krónikása legyen.

Halálának 20. évfordulóján, október 27-én egykori otthona, a XI. ker. Bartók Béla út 15/a épület falán *emlék kőtáblát* helyeztek el volt tanítványai, munkatársai és tisztelői. Az emléktáblánál *Csányi Tamás*, a Szent Imre templom karnagya, *Barlay Bence* a Szent Imre Gimnázium igazgatója, *Mészáros Lászlóné*, a Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola igazgatója, *Richter Pál*, az MTA BTK Zenetudományi Intézet igazgatója és *Urr Ipoly*, ciszterci plébános emlékezett Albert atyáról egy-egy gondolattal.

Kitüntetések

Gimnáziumunk tantestületéből *Kovács Norbert, Kovács Örs, Perczel Tamás, és Szalay József* vehették át a „Bonis Bona - A nemzet tehetségeiért” díjat. Gratulálunk!

Évforduló

Gertrúd királynét, Szent Erzsébet édesanyját 800 éve temették el a pilisszentkereszti ciszterci monostorban. Szeptember 28-án *Dékány Sixtus* főapát úr szentmisét mutatott be érte, és felavatta emléktábláját.

Makovecz emléktábla avatás

November 20-án 15:00-kor felavatták Makovecz Imre emléktábláját, volt lakóhelyének utcai falán, (Villányi út 8.) felesége Szabó Marianne textilművész, fia és számos tisztelője jelenlétében.

Beszédet mondott dr. Hoffmann Tamás Újbuda polgármestere, Simicskó István, a kerület országgyűlési képviselője, a Mester tanítványa Csernyus Lőrinc, Ybl díjas építész és Makovecz Pál, az építész fia.

Családi érdekességként megemlítette, hogy ebben a lakásban nézte meg édesapja terveit Károly walesi herceg és itt készült a Mester főműve, az 1992-es Sevillai Világkiállítás magyar pavilonjának terve.

A művész 1935 és 2011 között élt. Számos kitüntetése mellett a Magyar Művészeti Akadémia alapítója és örökös, tiszteleti elnöke volt. 100-nál több épület hirdeti a magyar organikus építészet megalapítójának nevét. Az emléktáblát Ipoly atya ciszterci plébános áldotta meg. Ugyanaznap 18 órakor a Szent Imre plébánia templomban szentmise volt, majd a Mester nevéhez fűződő, Héttorony Fesztivál programjának folytatásaként,

19:30-kor a templomban „Madarak voltunk” címmel Dresch Mihály, Lajkó Félix, Szvorák Katalin és tanítványai szerepeltek. A Fesztivál 21 órakor zárult a Fonó Budai Zeneházban.

Bővebbet a Google Makovecz Imre és Héttorony Fesztivál alatt találhattok

Ferber István (é.1947).

Mária-anyja

Nem nagy hírveréssel az Immaculata Alapítvány elhelyezte Máriássy László Mária-anyja szobrát a Budai vár fokán. A négyméteres bronzszobor november eleje óta a Vízhordó út felett áll.

Könyvajánló

Dr. Pataki Vidor O.Cist: Magyar történelem Trianonig. (Kairosz kiadó 2013)

Diáktársaink, dr. Tápay Miklós megbízása, és dr. Pataki Barnabás jegyzeti alapján újabb kiadásban jelentették meg tanár úr történelemkönyvét, amely az 1946–47 és 1947–48. tanévben a Budai Szent Imre Gimnáziumban elhangzott előadásait tartalmazza.

Paál Tamás (É: 1951.): „56” ritkán emlegetett részlete. PrintPix nyomda és kiadó 2013.

Fenti címmel írta meg öregdiák társunk emlékeit az 56-os forradalom után, szovjet hadifogolytáborban megélt viszontagságairól. Szakírók által még fel nem tárt magyar sorsokról is ír.

Frivaldszky János: (é.1955.): A Műegyetem nemzetőrparancsnoka Marián István (Logod Bt. 2013)

Öregdiák társunk könyve megjelent a Műegyetem nemzetőrparancsnokáról, benne sok történeti hivatkozás ciszterci diáktársainkról.

70 éves érettségi találkozó

1943 májusában ötvenen érettségiztünk a Ciszterci Szent Imre Gimnázium VIII/a osztályában. 2013. szeptember 3-án öten gyűltünk össze a Villányi úti (a mi időnkben: Szent Imre herceg útja) Kisvigadó vendéglőben. Régebben 5 évenként, 1991 óta évente találkozunk, sajnos egyre fogyó létszámmal. Jelenleg hatan élünk Magyarországon, ketten külföldön.

Hiesz Győző, a szervező munkája során a 70. érettségi találkozóra jubileumi füzetet szerkesztett és készített el, sok fényképpel és emlékező leírással, aláíró lappal. Köszönet érte!

Az összejövetelünkön beszámolt arról, hogy Hauszmann Aurél szándékozott felutazni Szegedről a találkozóra, de végül kénytelen volt lemondani, gyengesége miatt. Kelemen Dénes otthon maradt Amerikában, de üdvözlő levelet írt. Pallavicini Frigyes Németországból levélben mentette ki magát. Mostanában kaptunk hírt Kertész György barátunkról, aki Ausztriában élt és valószínűleg a közelmúltban halt meg.

Sok fontos témáról, a család szerepéről, a haza sorsáról beszélgettünk. A beszélgetéseink egyik fő szereplője volt most is

Győző felesége. Botfay Lászlót halála óta felesége szokta képviselni a találkozóinkon, de most nem tudott eljönni, mert leányát látogatta Németországban. Bizakodunk, hogy jövőre is találkozunk.

Dum spiro, spero as 75!

Zsámár József (é.1943)

In memoriam Dr. Nádai Béla
(1935-2013)

Szomorú szívvel értesültünk arról, hogy dr. Nádai Béla egykori diáktársunk július 24-én megtért Teremtőjéhez. Schweig-hofer Gottfried osztályába járt, majd Nagy Nándor osztályában érettségizett 1953-ban. A néhány rövid ciszterci és 25-ös cserkész év meghatározó volt az életében. Amikor lehetőség nyílt a cserkészmozgalom újjáélesztésére, rögtön bekapcsolódott a szervezésbe, és a természetvédelem országos vezetőtisztje lett, meg alapítója a pilisszentiváni 944-es Szent Borbála cserkészcsapatnak. Erdei tanyáját megnyitotta előttük. A természettel mindig szoros kapcsolatban élt, habár tudományegyetemet végzett fizikus, majd műegyetemet végzett nukleáris elektronikai szakmérnök lett. Tagja volt a Pangea egyesületnek, elsőként kapott Pro Natura díjat. A Vadasparkban szervezte a Madarak és fák Napját. A cserkésztvények szerint élt, és jó munkát végzett.

Kicsik voltak még unokáim, amikor a budai erdőket járva egyszer szembe találoztunk az Úti Boldogasszony kápolnánál. Mindjárt a gyerekekhez fordult, és sugárzó természetszeretete átterjedt rájuk is.

Házassága 54 évig tartott és fekvőbetegként otthon ápolva békésen és csendesen távozott, hosszan tartó betegsége után. Diáktársunk, cserkésztestvérünk, nyugodjál békében!

Dékány Csaba (é.1957)

Helyreigazítás:

2012 decemberi számunkban tévesen adtunk hírt Tiebenszky Ferenc (é.1950) haláláról. Diáktársunk ma is él; bátyja, Tiebenszky Oszkár halt meg ez évben, ahogy azt 2013. szeptemberi számunkban hírül adtuk

Szeptemberi számunk óta a következő diáktársaink haláláról kaptunk gyászjelentést:

Dr. Fernbach József (é. 1946)
Cziegler Géza (é. 1950.),
Marton Lászlót (é. 1945.).
Pavlics Károly (é. 1942.),
Dvorszky Nándor (é. 1939.),
Dr. Nyáry Gál gr. (é. 1943.) diáktársunk.(.jpg).
Dr. Kovács Iván (é. 1949.) pszichológus
Engelmayer Miklós (é. 1950.)
Dr. Nádai Béla (é. 1953.).
Barabás György (é. 1950.)
Greskovics Pál (é. 1950.).
Dr. Milosevits Gyula (é. 1952)
Fábri Ferenc
Czigler Géza (é. 1950)
Pallagi János (é. 1940)

Requiescant in pace!

Felhívás

Kérjük kedves öregdiák társainkat és lapunk minden olvasóját, hogy postai leveleiket a Ciszterci Diákszövetség Budai Osztályának címezve a H-1114 Budapest Villányi út 27 postacímre, e-mail küldeményeiket pedig a, dekanycs@gmail.com vagy a vereszoltan320@gmail.com címre küldjék.

Budai Osztályunk programja 2014 I. félévére

Klubdélutánok

Előadásainkra és az azt követő agapéra és kötetlen beszélgetésre szeretettel várunk minden diáktársunkat, öregeket – fiatalokat egyaránt. Helyszín: A Szent Imre Gimnázium földszinti tükörterme. Időpontok: minden hónap második hétfője, a következő napokon:

2014. január 13-án: Évnyitó – közös imádsággal

Prof. Dr. Biacs Péter: Az élelmiszer biztonságról.

Mindennapi életünk legfőbb problémájával, az élelmiszer biztonsággal foglalkozik. Mindenkinek fontos az életmód, a biztonságos összetevőkből álló étrend, hogy mit és mennyit fogyasszunk.

2014. február 10-én: Prof. Dr. Dudich Endre: „Magyar szomszédolás”

2014. március 10-én: Prof. Dr. Iván László, gerontológus, országgyűlési képviselő számos állami és szakmai díj tulajdonosa tart előadást: Az idősödés a 21. században 80 év magasából címmel

2014. április 14-én: Dr. Skublics Benedek (é. 2002): „Görbe tükör”

Klasszikus göbék egy mai matematikus szemével.

2014. május 12-én: Pálvölgyi László: a magyar öttusa szövetség elnöke előadása

2014. június 16-án: Dr. Vida Gábor, biológus: Környezetvédelem, Ádám-Éva a biológus szemszögéből.

A klubdélutánok 17 órakor kezdődnek, előtte elimádkozzuk az első emeleti kápolnában a Completoriumot.

2014 áprilisában közgyűlést tartunk. A pontos időpontot következő számunkban közöljük

Budai FehérFekete időszakos ingyenes tájékoztató tagjaink részére. Megjelenik húsvétkor, Veni Sancte idején és Karácsonykor. Címünk: H-1114. Villányi út 27. tel: (36-1) 789-7992 e-mail: iskola@szig.hu.

Felelős kiadó: dr. Visontai József